O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"

O’quv ishlari bo’yicha prorektor
T.S.Sharipov
2024 yil «__» avgust

BOSHQARUV HISOBI 2

FANI BO‘YICHA

SILLABUS

Kunduzgi bo‘lim uchun

Bilim sohasi : 400 000 – Bisnes, boshqaruv va huquq

Ta’lim sohasi: 410 000 – Bisnes va boshqaruv

Magistrtura mutaxasisligi: 70410202 - «Audit»

Samarqand-2024

Modul /FAN SILLABUSI
Magistratura bo'limi
70410202 - «Audit»
magistratura mutaxasisligi

Fan nomi	**BOSHQARUV HISOBI 2**
Fan turi	**Tanlov**
Fan kodi	**METTSD06**
Yil	**2024-2025**
Semestr	**1**
Ta'lim shakli	**Kunduzgi**
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	**150**
Ma'ruza	30
Amaliy mashg'ulotlar	30
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	90
Kredit miqdori	**5**
Baholash shakli	**Imtihon**
Fan tili	**O'zbek**

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Talabalarda xalqaro standartlar asosida mos bilim, ko'nikma va malakani shakllantirish hisoblanadi. "Boshqaruv hisobi 2" fanining **asosiy maqsadi** bo'lg'usi mutaxassislarda menejmentlik buxgalteriya hisobining konsepsiyasi bilan yaqindan tanishtirish, menejerlarni qabul qilayotgan qarorlarini asoslash maqsadida korxona xarajatlari, budjetlari, baholarini belgilash va korxonaning kelgusidagi rivojlantirish yo'nalishlarini belgilab olish bo'yicha obyektiv, sifatli va tezkor axborotlar bilan ta'min etishga doir yunalishiga mos bilim, ko'nikma va malakani shakllantirish hisoblanadi.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1	"Biznesda buxgalter"fani
2	"Moliyaviy hisob 1" fani
3	"Buxgalteriya hisobiga kirish" fani
4	"Iqtisodiy tahlil" fani

5	"Boshqaruv hisobi 1" fani

Ta'lim natijalari (TN)	
	Bilimlar jihatidan:
TN1	Kompleks ishlab chiqarish jarayonida qo'shma va ikkilamchi mahsulot tushunchasi bilishi va qo'shma mahsulot tannarxini baholashi, tannarx illustratsiyasi amalga oshira olishi;
TN2	Ikkilamchi mahsulotlar, Brak mahsulotlar, ularni qayta ishlash va buzilgan mahsulotlar hisobi hisobini bilishi;
TN3	Uzoq muddatli investitsiyalar bo'yicha qarorlar qabul qilish, uzoq muddatli investitsiyalarni baholash qoidalarini bilishi;
TN4	"Tannarx – hajm – foyda" (CVP) usulining mohiyati va qo'llanilishini bilishi;
TN5	Relevant axborotlarni tahlil qilib, boshqaruv qarorlarining loyihalarini tayyorlash bo'yicha;Ishlab chiqarish zararsizligini tahlil etish.
TN6	Segmentar hisobotning mohiyati, turlari va tarkibi, Boshqaruv segmentar hisobotlarni tuzish va ulardan foydalanish tartibini bilishi;
	Ko'nikma jihatidan:
TN7	Korxona faoliyatining alohida ko'rsatkichlari bo'yicha budjetlarni tuzish, moliyaviy budjetlarni tuzish bo'yicha amaliy ko'nikmalarga ega bo'lishi;
TN8	Kontributsiya yondashuvi (Sontribution Approach), Xarajatlarni to'liq taqsimlash asosida kosting (absorption costing) va o'zgaruvchan xarajatlar asosida kosting (direct or variable costing) tizimlarini qo'llay olishi va ko'nikmalarga ega bo'lishi;
TN9	Standart kosting (Standard costing) tizimi va farqlanishlar tahlili amalga oshirish bo'yicha ko'nikmalarga ega bo'lishi;
TN10	Transfert bahosining turlari va shakllantirish tamoyillari va transfert baholarni o'rnatish uslublari bilishi;
TN11	Strategik boshqaruv hisobi bo'yicha amaliy ko'nikmalarga ega bo'lishi
TN12	Boshqaruv hisobini tashkil etishning me'yoriy-huquqiy asoslari va rivojlanish yo'nalishlarini bilishi, tashkilotlarda boshqaruv hisobini tashkil etish bo'yicha ko'nikmalarga ega bo'lishi lozim

Fan mazmuni		
	Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	**Ajratil-gan soat**
M1	Kompleks ishlab chiqarish jarayonida qo'shma va ikkilamchi mahsulot tushunchasi. Qo'shma mahsulot tannarxini baholash va tannarx illustratsiyasi	2
M2	Yog'-moy mahsulotlari ishlab chiqarishda jarayonli kosting va kompleks ishlab chiqarish. Ikkilamchi mahsulotlar hisobi	2
M3	Kontributsiya yondashuvi (Sontribution Approach) tushunchasi.	2
M4	Kontributsiya yondashuvlarining mahsulot tannarxida qo'llanilishi	2

	(Variable Costing tizimi).	
M5	Rejalashtirish va budjetlashtirishning mohiyati, ahamiyati va turlari. Korxona faoliyatining alohida ko'rsatkichlari bo'yicha budjetlarni tuzish	2
M6	Standart kosting (Standard costing) tizimi va farqlanishlar tahlili. Standard cost tizimida farqlanishlar tahlili	2
M7	Qarorlar qabul qilish va relevant axborotlar Qarorlar qabul qilish jarayoni. Qarorlar qabul qilishda axborotlar.	2
M8	Bahoni shakllantirish bo'yicha qaror qabul qilish.	2
M9	Uzoq muddatli investitsiyalar bo'yicha qarorlar qabul qilish.	2
M10	Transfert bahosining turlari va shakllantirish tamoyillari	2
M11	Transfert baholarni o'rnatish uslublari	2
M12	Segmentar hisobotning mohiyati, turlari va tarkibi. Boshqaruv segmentar hisobotlarni tuzish va ulardan foydalanish	2
M13	Strategik boshqaruv hisobi	2
M14	O'zbekiston Respublikasida boshqaruv hisobini tashkil etishningme'yoriy-huquqiy asoslari va rivojlanish yo'nalishlari	2
M15	Tashkilotlarda boshqaruv hisobini tashkil etish	2
	JAMI:	**30**
	Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulot (A)	
A1	Kompleks ishlab chiqarish jarayonida qo'shma va ikkilamchi mahsulot tushunchasi. Qo'shma mahsulot tannarxini baholash va tannarx illustratsiyasi	2
A2	Yog'-moy mahsulotlari ishlab chiqarishda jarayonli kosting va kompleks ishlab chiqarish. Ikkilamchi mahsulotlar hisobi	2
A3	Kontributsiya yondashuvi (Sontribution Approach) tushunchasi.	2
A4	Kontributsiya yondashuvlarining mahsulot tannarxida qo'llanilishi (Variable Costing tizimi).	2
A5	Rejalashtirish va budjetlashtirishning mohiyati, ahamiyati va turlari. Korxona faoliyatining alohida ko'rsatkichlari bo'yicha budjetlarni tuzish	2
A6	Standart kosting (Standard costing) tizimi va farqlanishlar tahlili. Standard cost tizimida farqlanishlar tahlili	2
A7	Qarorlar qabul qilish va relevant axborotlar Qarorlar qabul qilish jarayoni. Qarorlar qabul qilishda axborotlar.	2
A8	Bahoni shakllantirish bo'yicha qaror qabul qilish.	2
A9	Uzoq muddatli investitsiyalar bo'yicha qarorlar qabul qilish.	2
A10	Transfert bahosining turlari va shakllantirish tamoyillari	2
A11	Transfert baholarni o'rnatish uslublari	2
A12	Segmentar hisobotning mohiyati, turlari va tarkibi. Boshqaruv segmentar hisobotlarni tuzish va ulardan foydalanish	2
A13	Strategik boshqaruv hisobi	2
A14	O'zbekiston Respublikasida boshqaruv hisobini tashkil	2

	etishningme'yoriy-huquqiy asoslari va rivojlanish yo'nalishlari	
A15	Tashkilotlarda boshqaruv hisobini tashkil etish	2
	JAMI:	**30**

Mustaqil ta'lim (MT)		
MT 1	Kompleks ishlab chiqarish jarayonida qo'shma va ikkilamchi mahsulot tushunchasi. Qo'shma mahsulot tannarxini baholash va tannarx illustratsiyasi	4
MT2	Yog'-moy mahsulotlari ishlab chiqarishda jarayonli kosting va kompleks ishlab chiqarish. Ikkilamchi mahsulotlar hisobi	4
MT3	Kontributsiya yondashuvi (Sontribution Approach) tushunchasi.	4
MT4	Kontributsiya yondashuvlarining mahsulot tannarxida qo'llanilishi (Variable Costing tizimi).	4
MT5	Rejalashtirish va budjetlashtirishning mohiyati, ahamiyati va turlari. Korxona faoliyatining alohida ko'rsatkichlari bo'yicha budjetlarni tuzish	4
MT6	Standart kosting (Standard costing) tizimi va farqlanishlar tahlili. Standard cost tizimida farqlanishlar tahlili	4
MT7	Qarorlar qabul qilish va relevant axborotlar Qarorlar qabul qilish jarayoni. Qarorlar qabul qilishda axborotlar.	4
MT8	Bahoni shakllantirish bo'yicha qaror qabul qilish.	4
MT9	Uzoq muddatli investitsiyalar bo'yicha qarorlar qabul qilish.	4
MT10	Transfert bahosining turlari va shakllantirish tamoyillari	4
MT11	Transfert baholarni o'rnatish uslublari	4
MT12	Segmentar hisobotning mohiyati, turlari va tarkibi. Boshqaruv segmentar hisobotlarni tuzish va ulardan foydalanish	4
MT13	Strategik boshqaruv hisobi	4
MT14	O'zbekiston Respublikasida boshqaruv hisobini tashkil etishningme'yoriy-huquqiy asoslari va rivojlanish yo'nalishlari	4
MT15	Tashkilotlarda boshqaruv hisobini tashkil etish	4
	JAMI:	**60**

Asosiy adabiyotlar	
1.	Вахрушина М. А. УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ УЧЕТ -1 Москва, 2014. http://buh.abit.msk.ru/wp-content/uploads/2018/05/Upravlencheskij-uchet-1.pdf
2.	С.Н. Ташназаров. К.Б.Уразов. Д.С.Тошназарова Бошкарув Бухгалтерия ҳисоби Дарслик Самарканд иктисодиёт ва сервис институти 2002 йил .
3.	Hasanov B.A., Hashimov A.A., Muhametov A.B., Abduvohidov A.A. Buxgalteriya hisobi: Darslik – T.: "Iqtisodiyot dunyosi", 2021. 992 b
4.	Horngren C.I., Sundem G.L., Burgstahler D., Schatzberg J.O. Introduction to Management Accounting. Global Edition. 17th edition. — Pearson Education, 2023. — 864 p. — ISBN 978-1-292-41256-
5.	Christine Jonick. Principles of financial accounting. University of North Georgia

	Press Dahlonega, Georgia, 2017. p.318 ISBN: 978-1-940771-15-1. https://web.ung.edu/media/university-press/Principles-of-Financial-Accounting.pdf?t=1542408454385
Qo'shimcha adabiyotlar	
1.	Ўзбекистон Республикасининг "Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида"ги Қонуни. 2016 йил 14 апрель. http://www.lex.uz/acts/2931253.
2.	Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартларига ўтишнинг қўшимча чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори. 2020 йил 24 февралда ПҚ-4611.
3.	Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартлари. http://finansist.uz/uz/moliyaviy-hisobotning-xalqaro-standartlari-ozbekistonda-qollanilishi/ 2018й.
4.	International Financial Reporting Standards. www.ifrs.org/issued-srandards/list of-standards/ 2018.

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yorita olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'yilmasa;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-huquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- ftarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa.

b) 4 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektga puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-huquqiy xujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

c) 3 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan xaqida umumiy tushunchaga ega bo‘lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo‘l qo‘yilsa;
- bayon qilish ravon bo‘lmasa;
- fan bo‘yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo‘yicha matn puxta shakllantirilmagan bo‘lsa.

d) quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:

- fan bo‘yicha mashg‘ulotlarga tayyorgarlik ko‘rilmagan bo‘lsa;
- fan bo‘yicha mashg‘ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo‘lmasa;
- fan bo‘yicha matnlarni boshqalardan ko‘chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo‘yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo‘l qo‘yilgan bo‘lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Agar talaba hemis tizimida baholanganda quyidagicha baholanadi.
0-59 ballgacha 2 baho, 60-69 ballgacha 3 baho, 70-89 ballgacha 4 baho, 90-100 ballgacha 5 baho

Fan o‘qituvchisi to‘g‘risida ma’lumot

Mualliflar:	**Rafeyev Davron Rafeyevich**– SamISI, “Buxgalteriya hisobi” kafedrasi dosenti
E – mail:	**davronrofeev@sies.uz**
Tashkilot:	SamISI “Buxgalteriya hisobi” kafedrasi
Taqrizchilar:	**Z.X.Abdullayev** - Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti Samarqand filiali ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha direktor o‘rinbosari, PhD **S.Isanov** - “Mini Max Finance” MCHJ buxgalterlik tashkiloti bosh hisobchisi

Mazkur Sillabus institut o‘quv-uslubuy Kengashining 2024 yil 28 avgustdagi 1-sonli yig‘ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№____)

Mazkur Sillabus “Buxgalteriya hisobi” kafedrasining 2024 yil 28 avgustdagi 1-sonli yig‘ilish bayoni bilan ma’qullangan.

O‘quv-uslubiyat bo‘limi boshlig‘i **I.Shodmonov**

Magistratura bo’lim boshlig’i **Sh.Sultonov**

Kafedra mudiri **S.Tashnazarov**

Tuzuvchi **D.Rafeev**